

Bartosz Greczner
Uniwersytet Wrocławski

Sesja naukowa poświęcona pamięci doktora habilitowanego Artura Kozaka „Profesjonalna kultura prawnicza”, 11–12 czerwca 2010 r.

Obchodzona w tym roku pierwsza rocznica śmierci śp. dra hab. Artura Kozaka, Profesora Uniwersytetu Wrocławskiego i Uniwersytetu Opolskiego, pracownika Katedry Teorii i Filozofii Prawa na Uniwersytecie Wrocławskim stała się przyczyną zwołania sesji naukowej poświęconej jego osobie i działalności naukowej. Sesję, w której udział wzięło ponad sześćdziesięciu uczestników z różnych ośrodków akademickich z Polski oraz przedstawicieli praktyki prawniczej, zorganizowała Katedra Teorii i Filozofii Prawa Wydziału Prawa, Administracji i Ekonomii Uniwersytetu Wrocławskiego.

Przybyłych gości przywitani profesor M. Bojarski, Rektor Uniwersytetu Wrocławskiego oraz profesor W. Gromski, Dziekan Wydziału Prawa, Administracji i Ekonomii Uniwersytetu Wrocławskiego. Obaj bardzo dobrze znali Artura Kozaka i w swoich krótkich przemówieniach poza podkreśleniem jego wkładu w rozwój polskiej teorii i filozofii prawa pozwolili sobie na bardzo osobiste wspomnienia dotyczące Jego osoby.

Pierwszy dzień sesji tematycznie koncentrował się na czterech grupach zagadnień:

- 1) kultura prawnicza w poglądach Artura Kozaka,
- 2) między prawem a polityką – kultura prawnicza we współczesnej demokracji,
- 3) granice władzy prawnika – wewnętrzne standardy kultury prawniczej,
- 4) edukacja prawnicza – między techniką a humanistyką.

Tak skonstruowany wybór tematów miał, zdaniem organizatorów, nakreślić pola problemowe widoczne w pracy naukowej Artura Kozaka. Każdy z bloków tematycznych składał się z referatów i następującej po nich dyskusji.

Spotkanie otworzyło przemówienie profesora A. Batora (Uniwersytet Wrocławski), które miało być słowem wstępnym, a zarazem próbą syntezy dorobku Artura Kozaka, wskazującą wszystkie istotne wątki poruszane w Jego pracy badawczej. A. Bator zauważył przy tym, że trudno jest mówić, aby wspomniany dorobek tworzył w pełni zamknięty i spójny system teoretyczny. Niewątpliwie przyczyniło się do tego korzystanie ze zróżnicowanych źródeł teoretycznych inspiracji, a także nieoczekiwana śmierć, która przedwcześnie przerwała rozpoczętą pracę naukową. Sporo uwagi w swoim wystąpieniu Andrzej Bator poświęcił ostatniej książce Artura Kozaka *Myślenie analityczne w nauce*

*prawa i praktyce prawniczej*¹, która została udostępniona czytelnikom dokładnie w dniu rozpoczęcia sesji, a ukazała się nakładem Wydawnictwa Uniwersytetu Wrocławskiego. Autorem kolejnego odczytu był profesor S. Kaźmierczyk (Uniwersytet Wrocławski), który na wstępie swojego wystąpienia nakreślił tło historyczno-filozoficzne pojmowania rozumu. W dalszej części swoich rozważań podjął się próby rekonstrukcji pojęcia rozumu prawniczego w poglądach Artura Kozaka. Podkreślił wagę rozumu prawniczego jako podstawy tworzenia zinstytucjonalizowanej praktyki prawniczej. Następnie wskazał jego istotną rolę w konstruowaniu narzędzi adekwatnych dla niej. Wartym uwagi jest dokonane rozróżnienie pojęcia rozumu prawniczego jako kategorii tworzącej rzeczywistość prawną i kategorii, za pomocą której tę rzeczywistość się poznaje.

W drugim bloku tematycznym pierwszy referat wygłosił dr K. Ujazdowski (Uniwersytet Łódzki). Jego tematem przewodnim było zagadnienie polityki tworzenia prawa. Referent skrytykował w nim dotychczas obowiązujący model tworzenia prawa i zaproponował zmiany, które jego zdaniem są konieczne dla ulepszenia procesu legislacyjnego. Opowiedział się za przekształceniem Rządowego Centrum Legislacji w instytucję inicjującą proces legislacyjny, nie zaś pełniącą wyłącznie rolę – jak to określił – cenzorską. Zaaapelował o wyraźne wskazywanie autorów projektów poszczególnych ustaw. Jego zdaniem, ewentualnie grożąca odpowiedzialność polityczna przyczyniłaby się do rzetelnego przygotowywania nowego ustawodawstwa. W zakresie prac parlamentu przekonywał o potrzebie przesunięcia głównego ciężaru prac nad ustawą z obrad plenarnych do zreformowanych komisji sejmowych. Trudniejszym do przeprowadzenia, gdyż wymagającym zmiany Konstytucji, byłby projekt przewidujący kontrolę *ex ante* całego ustawodawstwa przez Trybunał Konstytucyjny.

W tym bloku głos zabrał również profesor M. Wyrzykowski (Uniwersytet Warszawski, Trybunał Konstytucyjny). Swoje referat rozpoczął od podania przykładów nieprawidłowych Jego zdaniem zachowań prawnych mających miejsce w okresie 2005–2007 – określonego przez autora mianem tzw. „rewolucji moralnej”. Zdaniem Referenta w tym okresie mogliśmy obserwować trzy zjawiska stanowiące zagrożenie dla fundamentów funkcjonowania demokratycznego państwa prawa. Do grona pierwszych zaliczył próby obchodzenia Konstytucji, podejmowane w sytuacji braku wymaganej większości parlamentarnej do przeprowadzenia jej zmian zgodnie z zapisami art. 235 Konstytucji RP. Kolejnymi był konflikt z Trybunałem Konstytucyjnym i wymiarem sprawiedliwości. Na zakończenie swojego referatu zaproponował dziesięć „lekcji” (adresowanych do środowiska polityków), których uwzględnienie miałyby zapewnić realizację założeń demokratycznego państwa prawa.

Trzeci panel sesji poświęcony granicom władzy prawnika swoimi wystąpieniami uświetnili profesor M. Zirk-Sadowski (Uniwersytet Łódzki, Naczelny Sąd Administracyjny) i profesor J. Giezek (Uniwersytet Wrocławski). Pierwszy z referentów skupił swoje rozważania na osobie sędziego. Wyraźnie odrzucił postawę popierającą formalizm sędziowski. Sędziowie, pomimo braku zrozumienia ich wszystkich argumentów w społeczeństwie, powinni być jego przewodnikami w sferze normatywnej. Zagadnienie granic władzy prawnika (sędziego) Referent omówił w trzech różnych kontekstach: instytucjonalnym, funkcjonalnym i doktrynalno-filozoficznym. Scharakteryzował relacje ustrojowe istniejące między władzą sądowniczą a ustawodawczą. Omówił także zagadnienie aktywizmu sędziowskiego jak również bezpośredniego znaczenia tekstu prawnego.

¹ A. Kozak, *Myślenie analityczne w nauce prawa i praktyce prawniczej*, Wrocław 2010. Książka została wydana pośmiertnie i zredagowana przez Macieja Pichlaka.

J. Giezek – dodajmy, że nie tylko profesor prawa karnego, ale także praktyk o wieloletnim doświadczeniu – podjął się odmiennego zadania. Rozważył temat granic władzy prawnika z perspektywy osoby wykonującej zawód adwokata. Swoje pierwotne stanowisko, zakładające brak posiadania jakiegokolwiek władzy przez prawników, złagodził nieco, uznając, że wiedza prawnicza jest wiedzą elitarną. Nie ona jednak lub jej brak stanowi o granicach władzy prawnika, wyznaczone są one bowiem przez posiadaną przez niego mądrość.

Ostatni z bloków, poświęcony edukacji prawniczej, obejmował aż trzy referaty. Wystąpili w nim profesor J. Jabłońska-Bonca (Akademia L. Koźmińskiego), profesor A. Korybski (Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej) oraz profesor W. Gromski (Uniwersytet Wrocławski). Wszyscy referenci wypowiadali się w podobnym duchu, dostrzegając zarówno zagrożenia, jak i zalety wynikające z umasowienia studiów prawniczych oraz chęci nadania im bardziej praktycznego wymiaru – w tym także oczekiwań zakładających ich „uzawodowienie”. W swoich wystąpieniach podjęli się również rozważań nad kształtem studiów prawniczych. Na szczególnie podkreślenie zasługuje podzielona przez wszystkich prelegentów obawa przed coraz częściej dostrzegalnym podejściem traktującym wiedzę jako produkt, który ma być niedrogi i ogólnie dostępny.

Pierwszy dzień sesji zakończyło uroczyste nadanie nowo utworzonej na Wydziale Prawa, Administracji i Ekonomii Uniwersytetu Wrocławskiego pracowni komputerowej imienia Artura Kozaka i odsłonięcie związanej z tym tablicy pamiątkowej. W. Gromski, Dziekan Wydziału, podkreślał przy tej okazji zaangażowanie Artura Kozaka w proces informatyzacji Wydziału. Zaproszona na tę uroczystość L. Geringer de Oedenberg, poseł do Parlamentu Europejskiego, wspominała swoją długoletnią współpracę z Arturem Kozakiem zarówno przy organizacji festiwalu *Vratislavia Cantans*, jak i w ramach pełnienia obowiązków poselskich w PE. Uroczystego odsłonięcia dokonała M. Łukowska-Kozak, żona zmarłego.

Drugiego dnia obrad odbyła się „sesja młodych”. W jej trakcie swoje referaty zaprezentowali przedstawiciele młodego pokolenia adeptów ogólnej refleksji o prawie – w tym socjologii prawa, teorii prawa, doktryn politycznych i prawnych oraz filozofii prawa. Tematy wystąpień były bardzo zróżnicowane. Część referentów nawiązywało wprost do koncepcji i dorobku Artura Kozaka (P. Skuczyński, Uniwersytet Warszawski, *Etyka prawnicza a ponowoczesna filozofia prawa*; S. Tkacz, Uniwersytet Śląski, *Granice władzy sędziego w świetle rozważań Profesora Artura Kozaka o granicach prawniczej władzy dyskrecyjnej*; M. Pichlak, Uniwersytet Wrocławski, *Aporie teorii, paradoksy praktyki. O wybranych opozycjach w obrębie juryscentryzmu*). Problematyka niektórych wystąpień powiązana była z wybranymi profesjami prawniczymi (H. Dębska, Uniwersytet Jagielloński, *Profesjonalizm notariusza w świetle kodeksu etyki notariusza. Podstawowe zagrożenia*; M. Myślińska, Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej, *Prawnik w roli mediatora*; K. Schmidt, Uniwersytet Wrocławski, *Wpływ common law na stosowanie prawa europejskiego przez sędziów krajowych*). Ponadto część prelegentów poruszała zagadnienia ogólne związane z problematyką kultury prawniczej (K.J. Kaleta, Uniwersytet Warszawski, *DIALOG konstytucyjny jako element profesjonalizacji kultury prawniczej*; M. Lubertowicz, Uniwersytet Jagielloński, *Koncepcja sprawiedliwości transzycyjnej w ujęciu współczesnej kultury prawniczej*; P. Szczekocki, Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej, *O wybranych relacjach między prawem rzymskim a europejską kulturą prawną*).

Uroczystego zakończenia konferencji dokonał profesor W. Gromski, który w imieniu organizatorów podziękował gościom za liczne przybycie i wyraził nadzieję, że zakończona sesja przyczyni się do powtórnej lektury licznych prac Artura Kozaka, dzięki czemu jego myśl będzie miała znaczący wpływ na polską naukę prawa.